

AB TÜRKİYE'Yİ KABUL EDEMEZ

Hans-Ulrich Wehler

(Tarihçi, 12 Eylül 2002)

Radikal - 23/09/2002

1999'da ölümcül derecede hatalı bir karar alınarak Türkiye AB'ye aday yapıldı. Bu karar ABD'nin AB'ye baskısının sonucuydu

Ortadoğu'nun büyük bir ülkesinde 1995'te köktenci İslamcı bir parti Meclis'te çoğunluğu ve baş-bakanlık görevini elde etti. Böylelikle Batılı değerlerin, Batılı kültürün, Batılı siyasetin, Batılı yaşam biçiminin ilkesel olarak karşıtı dümene geçti, ancak ertesi yıl ordu hükümeti düşürdü. 2002 sonbaharında bu devlet AB'den üyelik müzakereleri için olabilecek en yakın tarihi verme-sini istiyor.

Gerçekten de Türkiye'ye AB'nin yolu açılmalı mı?

Avrupa'nın birleşme tarihinde böylesi bir yaş tahtaya basmak siyasi olarak akıllıca mı, tarihi da-yanakları var mı ve hepsinden önemlisi sonuçları açısından meşru mu? Bu konuyu hararetli bi-çimde tartışmak lazım. Bunun yerine sanki bu göze batan rota değişikliğini konuşmaya değmezmiş gibi ölümcül bir sessizlik hâkim.

Sanki üyelik çıkmaz ayın son çarşambasına dek atılabilmiş gibi saf bir kinizm eşliğinde nefes kesen bir umursamazlık var.

Batı yönelimli Kemalist seçkin iktidar odaklarının bastırmasıyla Türkiye resmi üyelik başvuru-sunu yaptı.

Ama AB 1989/91'deki siyasi dönüm noktasından beri öncelikle Doğu Avrupa devletlerini içeri almakla ilgileniyor. Türkiye'nin üyeliği aleyhine sunulan nedenler o dönemde çok çarpıcıydı: Ülkenin liberal pazar ekonomisi yoktu, sürekli olarak insan haklarını ihlal ediyordu, Kürt azınlığa baskı uyguluyordu, ama hepsinden önemlisi Müslüman bir devlet olarak derin bir kültür sınırıyla Avrupa'dan ayrılıyordu.

Niye bu yükü üstlenelim?

Bunlardan şöyle bir sonuç çıkıyor: Coğrafi durumu, tarihi geçmişi, dini, kültürü ve zihniyetiyle Türkiye Avrupa'nın parçası değil. 65 milyon Müslüman Anadolu'ya cömertlik yapılacak diye süresiz olarak çok masraflı bir bakıcılık yükü niye üstlenilsin ki?

AB'nin Müslüman Türkiye'ye yer bulunmayan, Hıristiyanlıkla biçimlendirilmiş bir devletler birliği olduğu hâlâ açıkça konuşuluyor. Bu arada Türkiye'de Kemalist-seküler kimlik, laik- Batı yanlısı seçkinler uzlaşmasının kuyusunu kazan yerel köktendincilik tarafından sorgulanıyor. Ülke İslami kültür ürünlerinin baskınına uğramış durumda. Videolar, kasetler, CD'ler, dergiler kitaplar, 290 yayınevi, 300 yayın organı, yüzlerce lisanssız radyo ve TV kanalı rekabet içinde. Atatürk'ün cumhuriyetinde camiler yeniden dolup taşmaya başladı.

Türk siyasetinin buna tepkisi ise bizzat kökten uygulamaları üstlenmek ve yeni tarikat oluşumlarıyla işbirliği yapmak. Kemal çağının kutsal yasakları kaldırıldı: Devlet okullarında yine din dersleri veriliyor. İslami okullara izin verildi ve 1990'dan beri öğrencilerin yüzde 15'i buralarda eğitim gördü.

Ortodoks imanın dışavurumcu simgesi başörtüsüne izin verildi. Laik-Kemalist mirasın koruyucusu ordu, askeri akademilerden yüzlerce İslamcı öğrenciyi atarak müdahale etmeyi sürdürüyor. Ama genelde dini patlamaya karşı direniş gevşiyor.

İşkence ve Kürtlere baskı 1994'te İslamcı Refah Partisi yerel seçimleri kazanarak İstanbul ve Ankara'yı ele geçirdi. Ardından 1995'te Meclis'te diğer tüm partilerden daha fazla sandalye kazanarak zafer elde etti. İktidarın köktendincilere kaymış olduğu açıktı, Erbakan ilk İslamcı başbakan olarak Türkiye'yi yönetiyordu, ta ki ordu onun takiiye rolüne darbeyi indirip iktidardan çekilmeye zorlayıncaya değin... Bugünlerde Erdoğan ve Kutan liderliğindeki dinci köktenciler, kendi ülkelerinde Batılı din özgürlüğünün keyfini çıkarmak ve öğretilerini Avrupa, özellikle Al-many'a'daki Türk diasporasına ithal etmek amacıyla AB'ye girmek için bastırıyor. Ölümcül derecede hatalı kararın alındığı yıl 1999 oldu. Helsinki'de AB ABD'nin baskısıyla Türkiye'yi aday ülke yaptı. Oysa hiçbir yerde bu yön değişiminin demokratik yollarla meşruiyeti temin edilmemişti. AB ve fakat Avrupa kamuoyu da neredeyse ses çıkarmadan bu eksikliği görmezden geldi.

Peki, bu kararın savunusu için hangi nedenler ortaya sürüldü?

Bir sav, ABD'nin jeostratejik çıkarı.

NATO'nun güneydoğu payandası sadık bir müttefiki AB'de de görmek. Bir başkası, Türkiye'nin Batı yanlısı, Kemalist seçkinlerinin ancak AB üyeliğiyle onurlandırılıp desteklenirse Batı'ya yönelmeyi yükselen köktencilige karşı başarıya ulaştırabilecekleri. 2002 baharında Meclis'in çıkardığı reform paketi ölüm cezasını kaldırdığı, sivil hakları güçlendirdiği ve Kürtlere birkaç azınlık hakkı verdiği için sözümona temel AB taleplerine karşılık veriyor. Bununla birlikte hâli-hazırdaki polisin işkence uygulamaları, parti içi demokratikleşme, Hıristiyan kiliselere, Kürtlere gündelik baskı uygulamaları hakkında hiçbir şey söylemiyor. Reform yasaları bir son nokta koymuyor, bugüne değin yeterince inandırıcı olmamış bir tadilatın başlangıcını oluşturuyor. AB üyeliğiyle ilgili temel karar söz konusu olduğunda tüm bahaneler eninde sonunda kifayetsiz kalıyor, çünkü ilk kez aday ülke şüpheye yer bırakmayacak şekilde Avrupalı ya da en azından Avrupa'ya uyabilecek çapta değil.

1- AB bugüne değin doğu, güneydoğu ve güneyde sınırlarını belirleme riskine girmedir. Kuzey-de ve batıda sorun yok, ama güneyde Mağrip ülkeleri, Ortadoğu ve İsrail'in Avrupa'ya ait olup olmadığının netleştirilmesi lazım. Asıl sorunlar doğu ve güneydoğuda ortaya çıkıyor. Ukrayna, Beyaz Rusya ve Rusya'nın Avrupa'ya bağlanması, istikrarlarının desteklenmesi lazım, ama bu arada bu ülkeler Avrupa'nın bir parçası ve dolayısıyla AB'ye ait değil.

Gerçi dönem dönem Avrupa'yı yoğun biçimde etkilediler, ama Antik Yahudi- Yunan-Roma, Protestan Reformasyon, Rönesans, Aydınlanma ve bilimsel devrimi yaşamadılar. AB üyeliğine bu itirazlar hele ki Türkiye söz konusu olduğunda daha da göze batıyor.

2- Müslüman Osmanlı Devleti yaklaşık 450 yıl Hıristiyan Avrupa'ya karşı aralıksız savaş yürüt-tü, hatta hükümdarları bir kere Viyana kapılarına kadar geldi. Bu, Avrupa halklarının kolektif hafızasına olduğu kadar Türkiye'ninkine de derinden kazınmıştır.

Böylesi bir hasımlığın cisimleşmiş halini AB'ye kabul ettirmek için hiçbir şey öne sürülemez. Bu, bir tarihçinin önyargısı olarak reddedilse bile, siyasi bir birliğin kültür sınırlarının ötesinde hiçbir yerde asla ayakta kalamadığı olgusunu değiştirmez. Bunun da ötesinde, AB'nin 'Hıristiyan kulübü' olmasına karşı yürütülen polemikte yapılan sataşmalar, 2 bin yıllık gelenekler ve Hıristiyan mezhepleriyle kiliselerinin hâlâ Avrupa'da kamusal ve özel hayatın büyük güçleri olduğu olgusuna dair koyu cehaletin işareti.

- 3- Neden Müslüman köktenci akımın tehdidindeki bir devlet tümüyle farklı geleneklerle biçimlenmiş Avrupa'ya girsin ki? Almanya'da köktenci örgütlere üye 31 bin Türk Müslüman yeterince sorun oluşturuyor zaten. Çatışma düzeyi engellenemez biçimde yükseliyor.

11 Eylül'ün verdiği ihtar unutuldu mu?

Yabancı değil Türk sorunu

- 4- Avrupa kriterlerine göre Türk işgücü potansiyelinin yaklaşık yüzde 30'u işsiz durumdayken, milyonlarca kişilik bir Anadolu akımına AB'yi açma cömertliği neden gösterilmeli? Avrupa'nın her yerinde Müslüman azınlıkların asimile edilemediği ve kendi alt kültürlerine inzivaya çekildiği görüldü.

Almanya'nın da aslında yabancı sorunu değil, Türk sorunu var. Ancak dil dersi, okuldan önce dil testine tabi tutma, düzenli okula gitme, Hollanda'daki gibi dil sınavıyla vatandaşlık hakkı kazanma gibi sıkı zorunluluklarla bu katı azınlık durumu yumuşatılabilir. Ama neden bu diaspora gönüllü olarak milyonlarca kat artırılsın ve böylelikle bugüne kadarki birlikte yaşama istekliliği üzerine aşırı yük yıkılarak sınansın ki? Bir nüfus patlamasıyla her yıl sürekli olarak yüzde 2.4 artan 67 milyonluk Türk nüfusu (cumhuriyet kurulduğunda 12 milyonu) daha şimdiden Avrupalı Protestanların sayısını geçiyor.

2012-14 civarında 90 milyonluk Türkiye, üye alınması halinde, AB'nin en kalabalık nüfuslu ülkesi olacak. Bu durum, mali açıdan özel muamele ve liderlik rolü taleplerine temel oluşturabilir.

- 5- Niye AB güneydoğuda Irak'ın Saddam Hüseyin'i ve Suriye'nin Beşar Esad'ı gibi müthiş kom-şular edinsin ve üstüne üstlük el yakan Kürt sorununu gönüllü biçimde sırtlansın? Siyasi mantık aslında böylesi kaçınılması gereken yeni bir yüke onay vermemeli.
- 6- AB'nin doğuya genişlemesi gerçekleşecek ve gerçekleşmeli ki, Avrupa'nın bu kuşağı nihayet siyasi olarak istikrar kazansın ve Hitler'in Almanlarının doğuda yürüttüğü savaşın sonucu olarak 40 küsur yıl Rusya'nın emperyal satraplığında Sovyetleştirilip yağmalanmasından sonra Avrupa'yı vatan edinebilsin.
- 7- Şüphesiz ki doğuya genişleme, birliği parçalanma sınavından geçirebilecek kadar Avrupa'nın tüm kaynaklarına ihtiyaç duyacak. Bugünkü tarım sübvansiyonları tartışması gelecekte çıka-cak paylaşım kavgalarının sadece öncüsü.

Brüksel şuursuz mu?

Bu muazzam yük ortadayken, AB Türkiye'nin üyeliğiyle mali çöküş sınavına girip kalan tüm kaynakları da bitirmeye kalkışacak kadar şuurunu kaybetmiş nasıl olabilir?

8- Türkiye'nin muazzam demokrasi eksikliği, egemenlerle seçilmiş temsilcilerinin hiçe sayılma-sının üzerine parlak bir ışık tuttu. Büyük bir Müslüman devleti AB'ye almak bugüne kadarki Avrupa siyaseti açısından bir dönüm noktasına işaret eder. Tüm AB katmanları, üye ülkeler ve onların parlamentolarında bunun olumlu olumsuz yönleri üzerine teferruatlı tartışma yürütülmeden, üyelik müzakereleri için somut bir tarihi daha da yaklaştıracak hiçbir adım atılma-malı. Temsili demokrasiyi savunanlar temel karar anı yaklaştıkça referandum yapılmasını münasip bulacak. Bazı Avrupalı siyasiler halktan uzak yürüttükleri ateşle oyunlarında halkın öngörülebilir kararından korkuyorlar mı?

9- Bütün bu ezici karşı savlara rağmen bu büyük Müslüman ülkeyle üyelik müzakereleri noktasına kadar gelinirse, Avrupa siyasetinin 'modus operandisi'ni (çalışma yöntemi/işleyiş) temelinden sorgulamakla kalmayıp AB'nin bağlarını havaya uçuracak bir Avrupa şüpheciliği yayılır.

Türkiye'yi AB'ye almak, bunun sorumlusu sihirbaz çıraklarının serseme dönmesiyle kalmayıp Avrupa'nın birleşmesi projesini ölümcül şekilde tehlikeye atar.

Gereksiz ve üye ülkelerin yaşamsal çıkarlarını merhametsizce görmezden gelen bu siyasi mazoşizmin yakın tarihte bir benzeri yok. Üyelik müzakerelerine kalkışmak yerine artık ortaklık, gümrük birliği, mali yardım ve diğer işbirliği yollarıyla Türkiye'nin reddedilmekten doğan hayal kırıklığını yatıştırarak ve Türkiye'ye Batı modernizmi yolunda yardım edecek tazminatları düşünmenin vakti çoktan geldi.

Ya Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği? Düşüncesizce verilmiş bir sözün yol açacağı bu yanlış karar mümkün olduğunca kısa sürede, en iyisi Türkiye'deki seçimlerden önce gözden geçirilmeli. Artık Avrupa'da harekete geçirici, eleştirel bir kamuoyunun saati gelip çattı.